FOKUS

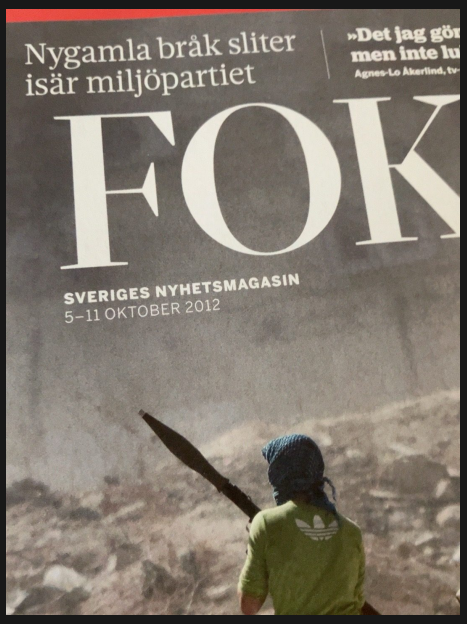
SVERIGES NYHETSMAGASIN

ARTIKELPORTFÖLJ

Waldemar Ingdahl

Vetenskap • teknik • samhälle

Åtta publicerade artiklar 2012–2016
samt en expertmedverkan 2009

UR ORIGINALNUMREN

Originalsidor och källhänvisningar. Grafisk form inspirerad av Fokus tryckta identitet.

INNEHÅLL OCH DOKUMENTATION

Åtta artiklar i Fokus

Tryckta publiceringar med siduppgifter när de är kända

01	**Hallå, där ute?**	40/2012 | 37–40
02	**Genvägar i skogen**	10/2013 | 32–34
03	**Kan själv**	40/2013 | 32
04	**En guide till galaxen**	50/2013 | 36–37
05	**Godhet på recept**	11/2014 | 31–32
06	**Katastroffilosofen**	38/2014 | 42–43
07	**Tilltron gror för manipulerad mat**	22/2016 | Ej fastställda
08	**Hejdlösa clownerier**	43/2016 | 36–37

EXPERTMEDVERKAN

Odells digitala broar — intervjuad av Calle Fleur, 2009

Varje signerad artikel har fått en sida med bibliografiska uppgifter, kort beskrivning och dokumentation. Fotografierna visar originaltryck; den digitala artikeln från juni 2016 redovisas med källänk och utan obelagda sidnummer.

PUBLICERAD I FOKUS / 40/2012

Hallå, där ute?

Vetenskap / Astrobiologi

FOKUS 40/2012 • 5–11 oktober 2012 • s. 37–40

Forskningen om liv i extrema miljöer på jorden förändrar sökandet efter liv på Mars och andra himlakroppar. Artikeln behandlar bland annat astrobiologi och rymdsonden Curiosity.

Astrobiologi • Mars • NASA • Curiosity • extremofiler

ORIGINALFOTOGRAFIER AV TIDNINGSSIDOR · KÄLLMATERIAL

PUBLICERAD I FOKUS / 10/2013

Genvägar i skogen

Vetenskap / Bioteknik

FOKUS 10/2013 • 8–14 mars 2013 • s. 32–34

Om klonade granar, genmodifierade aspar och svensk skogsforskning. Artikeln kopplar växtförädling till skogsindustri, bioenergi och nya biobaserade material.

Skogsforskning • genteknik • kloning • biobaserade material

ORIGINALFOTOGRAFIER AV TIDNINGSSIDOR · KÄLLMATERIAL

PUBLICERAD I FOKUS / 40/2013

Kan själv

Vetenskap / Sjukvård

FOKUS 40/2013 • 4–10 oktober 2013 • s. 32

Om hur mobilappar, dataspel och sensorer ger patienter större möjligheter att följa och påverka sin hälsa – och väcker frågor om integritet och hantering av hälsodata.

E-hälsa • mobilappar • egenvård • spelifiering • integritet

Läs originalpubliceringen på Fokus.se ↗

ORIGINALFOTOGRAFIER AV TIDNINGSSIDOR · KÄLLMATERIAL

PUBLICERAD I FOKUS / 50/2013

En guide till galaxen

Vetenskap / Rymdforskning

FOKUS 50/2013 • 13–19 december 2013 • s. 36–37

Om ESA:s rymdsond Gaia, tredimensionell kartläggning av Vintergatan och astronomiska mätningar av stjärnor, asteroider och exoplaneter.

ESA • Gaia • Vintergatan • astrometri • exoplaneter

Vetenskap

Gaia

Storlek: 10 meter.
Vikt: 2030 kilo.

Rymdforskning

En guide till galaxen

Rymdsonden Gaia ska skapa en 3D-karta över Vintergatan – men också över ännu outforskade galaxer.

Av Waldemar Ingdahl

Den 20 december skjuts rymdsonden Gaia upp med en rysk bärraket från den Europeiska rymdorganisationen ESA:s bas i Franska Guyana. Gaia är ett av ESA:s viktigaste forskningsprojekt och ska mäta positionerna på omkring en miljard stjärnor och andra astronomiska objekt. Det motsvarar att en procent av alla stjärnor i Vintergatan kartläggs.

– När stjärnhimlen skådas från ett observatorium ses samma tvådimensionella bild som alla människor kan skåda från jorden. Avsikten med Gaia är att kunna göra en tredimensionell stjärnkatalog. Mätningen av himlakropparnas avstånd och rörelser anses för astrometri och är en av astronomins äldsta grenar. Med blotta ögat kunde den grekiske astronomen Hipparcos 150 år före vår tideräkning samla ihop den första stjärnkatalogen.

Hipparcos påverkade astrometrin även många århundraden senare, år 1989. ESA sände då upp en rymdsond döpt till just Hipparcos. Bokstäverna i namnet på rymdsonden High Precision Parallax Collecting Satellite som ESA sände upp hade förkortats till den forntida astronomens namn. Sonden gjorde en av de första astrometriska mätningarna från rymden och angav positionen för mer än 100 000 stjärnor. Projektet slutfördes 1993 och Gaia är dess uppföljare. Gaia ska kunna observera stjärnorna långtut i vår galax, Vintergatan, och även bortom den, i andra galaxer. Hipparcos teleskop var 30 centimeter i diameter, Gaias är 140.

»Det finns tusentals exoplaneter som väntar på att upptäckas av Gaia utanför solsystemet.«

Lennart Lindegren, professor vid Lunds universitet.

När det kommer till astrometri ligger Europas satsningar före den amerikanska rymdstyrelsen Nasa. Deras rymdteleskop Hubble studerar enstaka himlakroppar i detalj, medan Gaia studerar hela stjärnhimlen. Resultaten kommer inte bli slående rent bildmässigt, däremot väntas de få oerhört stor betydelse för forskningen.

Kameran på Gaia har en mycket hög

Staropramen

The Spirit of Prague

ZPRÁVY!

Staropramen Unfiltered

Att börja dricka i tidig ålder ökar risken fö alkoholproblem.

ORIGINALFOTOGRAFIER AV TIDNINGSSIDOR · KÄLLMATERIAL

PUBLICERAD I FOKUS / 11/2014

Godhet på recept

Vetenskap / Neuroetik

FOKUS 11/2014 • 14–20 mars 2014 • s. 31–32

Kan mediciner och hormoner påverka människors moral? Om oxytocin, beteendevetenskap, neuroetik och gränserna för farmakologisk beteendepåverkan.

Neuroetik • moralfilosofi • oxytocin • beteendevetenskap

ORIGINALFOTOGRAFIER AV TIDNINGSSIDOR · KÄLLMATERIAL

PUBLICERAD I FOKUS / 38/2014

Katastroffilosofen

Vetenskap / AI och existentiella risker

FOKUS 38/2014 • 19–25 september 2014 • s. 42–43

Personporträtt av Oxfordfilosofen Nick Bostrom om artificiell superintelligens, tekniska framtidsscenarier och existentiella risker.

Nick Bostrom • AI-säkerhet • superintelligens • framtidsforskning

ORIGINALFOTOGRAFIER AV TIDNINGSSIDOR · KÄLLMATERIAL

PUBLICERAD I FOKUS / 22/2016

Tilltron gror för manipulerad mat

Vetenskap / Jordbruk

FOKUS 22/2016 • 8 juni 2016 (digitalt) • s. Ej fastställda

Om nya gentekniska metoder i växtförädlingen och hur synen på genetiskt modifierade grödor förändras. Dokumenterad genom Fokus digitala originalpublicering; papperssidor saknas i underlaget.

GMO • CRISPR • jordbruk • växtförädling • EU-reglering

Läs originalpubliceringen på Fokus.se ↗

DIGITAL ORIGINALPUBLICERING

Fokus nr 22/2016

Fullständig artikel finns på Fokus.se. Den tryckta sidplaceringen är inte belagd i det tillgängliga materialet.

fokus.se/vetenskap/tilltron-gror-manipulerad-mat/

PUBLICERAD I FOKUS / 43/2016

Hejdlösa clownerier

Internationellt / Moderna myter

FOKUS 43/2016 • 28 oktober–3 november 2016 • s. 36–37

Om clownskräcken 2016 och samspelet mellan vandringssägner, medier, sociala nätverk och faktiska händelser.

Folklore • vandringssägner • sociala medier • ryktesspridning

Internationellt

Moderna myter

Hejdlösa clownerier

Clownskräcken är ett modernt exempel på samspelet mellan folklore och verklighet.

Av Waldemar Ingdahl

Den 18 oktober stoppade Hobbex sin försäljning av clownmasker inför halloween. Butiksbutiker drog inte in försäljningen men hjälper polisen genom att lämna ut signalement på köpare vid behov. Skolor varnar oroliga föräldrar. Nattklubbar portar clownklädda.

Clowner sägs samordna sig på sociala medier, samtidigt som medborgargarden bildas för att jaga clowner. I västgötska Tibro blir två personer som klätt ut sig till clowner misshandlade.

Rapporteringen om mystiska clowner började i USA för mer än två månader sedan. I Sverige kom de första rapporterna i mitten av oktober. Efter den 15 oktober, då en ung man i Varberg blir knivskuren i axeln av en person som uppges bära clownmask, kommer hundratals anmälningar om hotfulla personer i clownmask in till polisen. Medierna fylls dagligen av uppdateringar om nya angrepp och varningar. Inrikesminister Anders Ygeman manar till besinning.

Men det förblir märkligt skralt med bevis, än mindre gripanden. Det är till och med ont om fotodokumentation av hotfulla clownklädda, trots att mobiltelefoner med kameror finns överallt.

POPULÄRKULTURENS BILD AV clownen har blivit mörkare. På 1980-talet gjorde medierna stor sak av att seriemördaren John Wayne Gacy extraknäckte som clown. Gacy inspirerade Stephen King till att skriva romanen »Det« om ett ont väsen som i form av en clown hemsökte en bygd.

Förändringen mot en mörkare syn på clowner visas i en opinionsundersökning gjord av Novus mellan den 13 och 17 oktober: 6 procent tycker att clowner är »mycket läskiga«, bara 1 procent att de är »mycket roliga«. Men undersökningen visar samtidigt att själva clownrädslan, coulrofobin, knappast är utbredd. Däremot uppfattas naturligtvis en beväpnad, maskerad person som hotfull. Det är människor bakom maskerna, vilket försvinner i nyhetsflödet om »skräckclowner«.

Det finns numera kedjebrev där mottagarna hotas med att dödas av clowner om de inte skickar budskapet vidare, berättar Erik Thulin, kommunikatör vid polisen i Östergötland. Men det finns mycket lite konkret att gå på. Vid de allra flesta larm som gäller clowner finner polisen inte någon, när de kommer till platsen.

Det rör sig främst om busringningar, och även anmälare kan visa sig ha varit med på skämtet. Att skrämmas kan visserligen vara lika brottsligt som ofredande och röra sig om grovt olaga hot, men uppsåtet kan vara svårt att bevisa.

– Det är inte förbjudet att vara klädd som clown på allmän plats, säger Erik Thulin.

»Att skrämmas kan visserligen vara lika brottsligt som ofredande, men uppsåtet kan vara svårt att bevisa.«

1 procent tycker att clowner är mycket roliga. Källa: Novus

Uppgifter om brottslighet får vanligen kriminologer att tvivla, skriver sociologen Joel Best i sin bok »Random Violence«. Oftast riktar medierna in sig på en viss sorts brott under en tid och det skapar ett klimat i sig. Samtidigt ses själva rädslan för brott, i forskningen och politiken, alltmer som ett problem.

Trygghet har blivit ett av kriminalpolitikens mål, men det går att skilja på upplevd och faktisk trygghet.

I »Var rädd om dig! En litteraturöversikt om rädslan för brott« skriver kriminologen Anita Heber att rädslan för brott kan underblåsas av att medial bevakning och samtal med andra blandar fakta och rykten.

Lokala händelser uppfattas också som mer sanna, då de rör välbekanta platser. Rädslan gör också att överdrivna påståenden om brottsvågor kan vara svåra att bemöta. Brott föder ofta ilska, skriver Heber, och det ger en förklaring till varför en del reagerar just med ilska på artiklar som todde, när deras oro inte verkar tas på allvar. Via nätet går det samtidigt att hitta någon som känner någon som blivit skrämd eller angripen på samma sätt, så rädslan kan alltid bekräftas.

JOURNALISTEN JACK WERNER, som skriver om vandringssägner på internet, berättar att det finns Instagramkonton med clowner i Sverige men att hälften av bilderna där är amerikanska eller engelska. Kontona anmäls och raderas, men nya öppnas.

Det är delvis en fråga om vad folklivsforskare kallar ostension: att berättelserna kommer först och att någon sedan utagerar dem.

Berättelser om onda clowner har återkommit i flera hundra år och därför blir fenomenet med clownskräcken en fråga om båda delarna: det rör sig om både fantomer i tanken och verkliga härmapor. Det är också lätt att skrämmas som clownklädd för den som vill dölja andra brott.

Så båda berättelserna är sanna: det finns onda clowner och de finns inte. I de flesta enskilda fall är antagligen den sanna berättelsen den om att konfrontationer med hotfulla clowner är en bluff. Den parallella tolkningen är svår att värdera sakligt, på grund av rädslan.

Instagramuppploppet i Göteborg 2012, pålarna nedstuckna vid badbryggor 2013 eller sommarens debatt om bilbränder visar hur rädslor väcks, sprids och kan få ett eget liv, utan att nödvändigtvis skildra någon anmärkningsvärd förändring i samhället. Det som tidigare inte hade uppmärksammats mer än lokalt, kan bli globalt över internet.

CLOWNSKRÄCKENS IDÉ KOMMER att förtära sig själv, när historien blivit uttjatad, men den latenta rädslan finns kvar. Det som kan göras är att försöka göra offentligheten mindre mottaglig för den rädsla som kommer härnäst.

ORIGINALFOTOGRAFIER AV TIDNINGSSIDOR · KÄLLMATERIAL

Odells digitala broar

Intervjuad sakkunnig — inte artikelns författare

ARTIKELFÖRFATTARE

Calle Fleur

MEDVERKAN

Waldemar Ingdahl, citerad sakkunnig

TIDSKRIFT

Fokus, nr 47/2009

DIGITAL PUBLICERING

20 november 2009

SAKOMRÅDEN

E-förvaltning, e-demokrati, integritet och digitalt utanförskap

I artikeln om dåvarande statsrådet Mats Odell diskuteras hur elektroniska offentliga tjänster förhåller sig till demokratiskt medbestämmande. Ingdahl medverkar som expertkälla. Denna publicering redovisas separat från de åtta signerade Fokus-artiklarna.

Odells digitala broar – Fokus.se

REDAKTIONELL ANMÄRKNING

Denna portfölj är en privat sammanställning av publiceringar och expertmedverkan. Den är inte utgiven eller godkänd av Fokus. Formgivningen anspelar på tidskriftens historiska visuella uttryck.